

Rubriek Kinderboeken. VOK Winter/Kerst-editie 2022

Anke Wagemakers

We gaan de wintertijd in met haar korte dagen en lange nachten. Wat kan het juist dan fijn zijn om even in een raadselachtige wereld te vertoeven. Die wereld kan zich openen door het (voor)lezen van (kinder)boeken. Vier van de negen boeken hieronder beschreven, herbergen -geheimen- in de titel. De andere vijf brengen u fantasie, inspiratie, bijgeloof en december-magie. Vanuit kinderboekenland staat u een bijzondere winter te wachten.

Nog steeds ontroerend

Al meer dan honderd jaar oud is het verhaal van 'De geheime tuin' geschreven door Frances Hodgson Burnett. Er zijn bij verschillende uitgeverijen ook verschillende uitgaven verschenen. Er bestaan verkorte uitgaven, een uitgave voor kinderen die moeite hebben met lezen, een Rainbow-pocket, een audioboek van uitgeverij Solo en niet te vergeten de prachtig geïllustreerde uitgave van Christoffoor (helaas niet meer verkrijgbaar en wordt zelfs tweedehands sporadisch aangeboden). Nu brengt uitgeverij Lemniscaat opnieuw het ontroerende verhaal over Mary, huishoudster Medlock, Martha en haar broer Dickon en Colin de zoon van mijnheer Craven die de eigenaar is van huis Misselmoor, onder onze aandacht.

Op de titelpagina staat vermeld dat Margaretha van Andel het oorspronkelijke verhaal 'herverteld' heeft. Zij heeft het woordgebruik aangepast aan onze tijd. De tekst heeft meer dialogen waardoor er meer activiteit in het verloop van het verhaal over 'De geheime tuin' zit.

Ik merk bij het lezen ook dat Margaretha zich meer verplaatst in de gevoelens van de verschillende personages. Bijvoorbeeld:

Uit 'De geheime tuin' / Christoffoor (2007)

"Maar ik zie niets", fluisterde hij. "Er is nergens een deur".

"Dat dacht ik ook", zei Mary. Toen volgde er een ademloze stilte, waarin je alleen de wielen van de rolstoel kon horen.

"Daar is de tuin waar Ben Weatherstaff werkt", zei Mary.

"Ja", zei Colin weer.

Uit 'De geheime tuin' / Lemniscaat (2022)

Colins ogen sperden zich wijd open en gleden langs het glanzende, diepe groen. "Ik zie niks! Er is geen deur!"

"Dat dacht ik eerst dus ook, zei Mary. Maar we moeten nog een stukje verder."

Dickon zette de rolstoel weer in beweging en Mary wees. "Kijk, daarachter ligt de wintertuin waar ik Ben Wedermans voor het eerst zag. Toen kwam ik van die kant. En bij die boom – zie je die dikke tak? – daar vloog het roodborstje over de muur!"

"Echt? Echt?" riep Colin.

Naast de tekst wordt er in de verschillende uitgaven ook veel aandacht aan de illustraties gegeven. Die zijn prominent in de prentenboek-uitgave van uitgeverij Christoffoor. Ik tel er meer dan twintig, paginagroot en heel veel kleinere tekeningen als versiering in de tekst. De gedetailleerde prenten zijn van de hand van de Engelse Inga Moore. Ze zijn adembenemend mooi.

De Nederlandse Daphne Louter (van 'Kijk, Konijnen') heeft de illustraties verzorgd in de Lemniscaat-uitgave. Daphne laat in háár illustraties de emotie zien. In het begin van het verhaal als Mary Lennox zich eenzaam en onbegrepen voelt, heeft Louter gekozen voor zwart-wit techniek. De somberheid rondom Mary komt daardoor nog meer tot uiting. In de loop van het verhaal wordt de stemming beter en zelfs levendig en dan geven de kleurrijke tekeningen nog meer weer hoe Mary de wereld om haar heen mooier maakt.

Opmerkelijk is wel dat beide illustratoren voor de kleding van Mary niet kiezen voor de rode overjas die ze draagt in de oorspronkelijke uitgave van 1911 van Charles Robinson (art nouveau) en Maria Louise Kirk.

Al met al is het bijzonder dat de klassieker van Frances Hodgson Burnett opnieuw gelezen kan worden door de kinderen van nu. Uitgeverij Lemniscaat laat in samenwerking met Margaretha van Andel en Daphne Louter 'de geheime Tuin' opnieuw voor ze bloeien.

Een korte samenvatting van het verhaal: In Calcutta waar Mary woont heerst cholera. Als haar ouders en ook al het personeel in hun grote huis sterven, moet Mary bij haar oom en voogd, mijnheer Craven gaan wonen. Ze vaart onder de hoede van een officiersvrouw naar Engeland en komt met 'paard en wagen' op het geheimzinnige Misselmoor terecht. Haar oom is verbitterd door de dood van zijn vrouw en Mary moet zich redden met het kamermeisje Martha. Het landgoed blijkt grote geheimen te verbergen: er is een kamer waaruit gehuil van een kind komt en een deur in de tuin die al jarenlang op slot zit. Mary gaat op onderzoek uit.....

De natuur uit verschillende ooghoeken

Het kleurrijke boek 'Van Stormgod tot Dondervogel' nodigt zeker uit om te gaan lezen. En eenmaal verdiept in het boek val je van de ene verbazing in de andere over alle 'bijgeloof' dat in de wereld rondgaat. Wie heeft deze bijzondere verzameling aangelegd?

Schrijfster Claire Cock-Starkey observeert gedetailleerd de natuur tijdens haar wandelingen met hond en kinderen op het Engelse platteland.

Terwijl we lopen, probeer ik ze altijd goed rond te laten kijken en de natuur op te merken, van de zwaluwen die over de rivier schieten tot de eerste bomen in knop. Ik merkte dat ze veel meer betrokken raakten toen ik ze vergastte op wat folklore. Toen ik hen bijvoorbeeld vertelde over de weeroverlevering dat de kleur van de eerste vlinder van het seizoen die je ziet het weer voor de hele zomer kan voorspellen, waren ze enthousiast om te proberen een gele vlinder te spotten (wat traditioneel zonnig weer betekende voor de hele zomer).

Folklore heeft met haar wijsheden en spreekwoorden ook haar bijzondere interesse. Die eeuwen oude wijsheid wil ze graag delen met ons in het eerste kinderboek van haar hand. Ze schreef al non-fictie voor volwassenen.

'Van Stormgod tot Dondervogel' is een bonte verzameling van uitspraken, spreekwoorden, waarschuwingen en verhalen van over de hele wereld.

Uit het hoofdstuk – roofvogels-: *In Schotland brengt het ongeluk als je overdag een uil ziet. Misschien geloofden de krijgers van de Tinglitstam dat ook. Om hun vijand af te schrikken, trokken ze al 'oehoe' roepend ten strijde.'*

Over libellen: *In de Amerikaanse folklore horen slangen en libellen bij elkaar. Zie je ergens een libel, dan is de slang niet ver weg.*

Uit 'allerlei onkruid': *Als je klein kruiskruid ziet staan (en dat groeit bijna overal), heeft er vast een heks rondgelopen. En als er een plantje kruiskruid op een rieten dak groeit, is de heks daar met haar bezem geland.*

De Roemeense Aitch maakte de tekeningen die naadloos passen bij de tekst. Haar stijl is gevormd door haar cultuur, reizen, herinneringen, dromen, erfgoed, legendes en folklore. Uit de samenwerking met Claire is een prachtig boek voortgekomen waarin kinderen en volwassenen kunnen wegdromen naar vroeger tijden en leren voortekens te ontraadselen die de natuur ons, wanneer je gedetailleerd observeert, als waarschuwing of als leidraad aanbiedt.

Zo zaten er vanmorgen twee eksters op mijn dak. Ik heb gauw in het boek opgezocht wat dat betekent: *'Eentje geeft tranen, twee veel plezier.....'*; dat was een mooi begin van de dag.

Na 'Kleuren in de natuur' kijken de schrijfsters Jana Sedláčková en Štěpánka Sekaninová nu met andere ogen naar de natuur. Ze zijn deze keer gefocust op vormen en patronen. Illustratrice Magdalena Konečná laat ons dat vormenpatroon in haar afbeeldingen zien. Gedrieën hebben zij vormgegeven aan het boek 'Vormen en Patronen in de natuur'. Uitgeverij 'de Vier Windstreken' heeft hun boek in Nederland op de markt gebracht.

Afgelopen zomer daagde de uitgever ons uit om naar aanleiding van dit boek zelf ook vormen en patronen in de natuur te ontdekken. Hij schreef een fotowedstrijd uit van zes weken met in iedere

week een ander thema om te fotograferen. De onderwerpen kwamen overeen met de hoofdstukken uit het boek, zoals: bladeren, vinnen en schubben, veren, vacht en haren. De winnende foto's werden gepubliceerd in het blad 'Noorderland'.

De uitdaging is volbracht maar wat houdt ons tegen om nog steeds op zoek te gaan naar patronen in de natuur mét de camera in de hand? De duidelijke en helder gekleurde afbeeldingen uit het boek geven inspiratie genoeg.

Op de pagina 'Vleugels & veren' vinden we een overdaad aan vogels met hun veren in duidelijke patronen weergegeven en ook de huiden van reptielen en kevers zijn voorzien van herhaling in kleur. En zie dan de schelpen met hun prachtige vormen; Magdalena tekende er zeker meer dan veertig. En zo is het boek pagina na pagina gevuld met kleurrijk moois uit de natuur.

Op de website van de uitgeverij kunt u het eerste boek 'Kleuren in de natuur' van dezelfde schrijfsters en illustratrice inkijken. 'Kleuren in de natuur' heeft dezelfde opzet maar heeft een ander thema. En wie weet, ligt hun nieuwe boek zomaar in uw boekhandel klaar om in te kijken.

Uitgeverij Christoffor trakteert ons op een 'uniek leer-, kijk- en voorleesboek voor alle jonge natuurliefhebbers'. 'Een woud vol wonderen' is geschreven door Gabby Dawnay en geïllustreerd door Mona K. In negen verhalen op tweeregelige rijm worden ons de wonderen uit het woud uit de doeken gedaan.

Kijken we naar het verhaal over 'het mysterie van paddenstoelen' dan lezen we over sporen en zwamvlokken waaruit weer nieuwe paddenstoelen groeien.

'Waar onder de aarde zwamvlokken bloeien zie je boven de grond hun vruchten groeien'

Gabby beschrijft het mysterie niet in één zin. Ieder onderwerp beslaat zo'n tien bladzijden.

Over het Woud Wijde Web schrijft ze: *Wist jij dat een boom een onderaards web weeft en dat daardoor een bos net als jij internet heeft?*

En over de samenwerking met de paddenstoelen: *Fantastisch hoe beide zich vol vriendschap vervlechten; hoe zwamdraden zich aan de wortels hechten. Dit wondere web stuurt onder de grond alle berichten met groot gemak rond....*

Het is heel knap hoe Monique van der Zanden de Engelse tekst toch weer op rijm in het Nederlands heeft vertaald. Door een rijmschema te hanteren wordt de informatie over de natuur wat speelser gebracht.

De illustraties zijn verzorgd door Mona K. Ze zijn duidelijk, kleurig en de dieren erop zijn bijna naar werkelijkheid afgebeeld. Het boek heeft tabbladen met een tekeningetje voor ieder onderwerp. Dat geeft het boek opzoek-allure en ieder thema is dan ook eenvoudig terug te vinden.

De beschrijvingen over het gedrag van herten en de vlucht van spreeuwen zijn gemakkelijk te begrijpen. Bij de andere onderwerpen komt wat meer biologie-kennis kijken.

Bij prentenboeken lijkt het gebruikelijk om bij de leeftijd van de lezer 'vanaf vier jaar' te vermelden.

Dit boek bevat enkele verhalen die een vierjarige kan begrijpen. De meeste wonderverhalen zijn bestemd voor iets oudere kinderen (vanaf zes jaar?).

Bij de aankoop van prentenboeken is het zeker aan te raden zélf het boek vooraf te bekijken en af te wegen of het geschikt is voor úw kind. U kent de interesses van uw kind en ook de aandacht die het op kan brengen voor informatie en het begrip daarvoor.

Ook van uitgeverij Christoffor is het ontdekboek van Sandra Dieckman 'Het Geheime Bos'. Met helder gekleurde platen neemt Sandra ons een dag en een nacht mee naar het bos en laat ons de geheimen zien. In een kader op de laatste bladzijde van haar boek vertelt ze dat *'haar werk sterk geïnspireerd is door alles wat vreemd en wonderlijk is in de natuur, drijvend op gedachten en dromen.'*

Haar illustraties zijn dan ook speels en fantasierijk, duidelijk en helder. De tekst nodigt uit om in de platen te zoeken naar dieren die je in een eerste oogopslag niet meteen ziet. Dat maakt dit prentenboek toegankelijk ook voor jongere kinderen. Er blijft voor welke leeftijd dan ook steeds weer iets nieuws te ontdekken en te vertellen.

Achterin het boek vermeldt Sandra biologische kennis over iedere diersoort die in de elf afbeeldingen centraal staan plus een tip om nog meer dieren te ontdekken op diezelfde pagina. In 'Het Geheime Bos' kan uw kind heerlijk in de fantasie verdwalen maar leert het ook scherp kijken en steeds iets nieuws te ontdekken in kleine hoekjes en gaatjes. Dit boek blijft boeiend ook voor oudere kinderen. Een pluim voor Sandra Dieckman!

Feesten en dichten

Meester Pieter vindt het 'elfje' van Sjuul over gehaktballen prachtig omdat je over haar gedicht kunt nadenken. Je leest haar gedicht in het boek. Haar oma bij wie ze iedere middag na schooltijd is, weet nog meer over gedichten te vertellen. En als Luca een gedicht zoekt om voor te lezen op de begrafenis van zijn oma, biedt Sjuul hem graag haar hulp aan. Dan hoort Sjuul ook het droeve verhaal van Bella de hond van Luca's oma. Die moet naar een asiel. Wie blijkt dan de grootste dierenvriend?

Het thema uit het boek 'Over gehaktballen' van Saskia de Jong gaat duidelijk over de diversiteit van gedichten. Sjuul beweert dat ze niet van gedichten houdt omdat ze zo moeilijk te begrijpen zijn. Toch lijkt ze ze te waarderen omdat ze vaak precies zeggen wat je voelt, zegt ze.

Oma laat verschillende bekende gedichten de revue passeren en als de vader van meester Pieter overlijdt, maakt Sjuul voor hem een 'troost'elfje. Oma kan zich best voorstellen dat Sjuul ooit zelf gedichten gaat schrijven. Ze geeft haar een schrift waarin ze alvast mooie gedichten kan opschrijven. Ook zin om gedichten te gaan schrijven of te verzamelen? Saskia de Jong moedigt je daarbij zeker aan met haar verhaal over Bella, Luca, Meester Pieter, Mama, Oma en Sjuul.

Vlak voor we de donkere tijd in gaan, verscheen bij uitgeverij Christoffor het tweede deel van 'Wij vieren feest!'/ herfst & winter. Misschien een mooi cadeau voor onder de kerstboom?

Net als in het eerste deel, met daarin de feesten van het voorjaar en zomer, zijn de vierregelige rijmpjes over ieder feest in de herfst en winter van Susannah van Asch-Yasuda. Met de zacht gekleurde wolschilderijen van Annefleur Beekman is ook dit kartonboek een lust voor het oog. Op de afbeeldingen is zoveel te zien wat duidelijk met veel liefde en aandacht opgebouwd is.

Samen op de bank luisteren naar de tekst en dan kijken en ontdekken op de paginagrote platen. Het boek past opengeslagen heel goed op de seizoentafel. Met popjes, stenen, kaarsjes en houten figuurtjes omringd, wordt het al gauw een schitterend tafereel. Een middelpunt in huis dat ons steeds herinnert aan de feesten die licht brengen in de donkere tijd.

Ook al hebben we het Sinterklaasfeest al gevierd toch wil ik u wijzen op een ontroerend boek 'Het geheim van Sinterklaas' van de Belgische uitgever 'De Eenhoorn'.

Theatermaker, regisseur en schrijver Bart van Nuffelen neemt ons mee in een briefwisseling tussen Rik en Sinterklaas. Al lezend wordt duidelijk dat Rik dit jaar geen cadeauwensen heeft. Hij wil het geheim van Sinterklaas weten, hoe is het Sinterklaas gelukt zo oud te worden? Hij vraagt dat niet uit nieuwsgierigheid maar omdat zijn vake (opa) al twee weken in het ziekenhuis ligt en niet beter wordt.

De briefwisseling gaat van zoekend naar wanhopig tot ongeloof en uiteindelijk de ontdekking van Sinterklaas zijn geheim.

Zoekt u ook naar het geheim van Sinterklaas? Dan doet Bart van Nuffelen die voor u uit de doeken.

De kunstzinnige monotypes van Tim van den Abeele geven de relatie tussen Rik en zijn vake heel ontroerend weer. In 2019 was het werk van Tim uit het boek 'het Geheim van Sinterklaas' genomineerd voor de Belgische prijs 'de Boekenpauw'; een prijs voor het mooiste geïllustreerde kinderboek. Zoals een gedicht niet meteen haar bedoeling prijsgeeft zo subtiel is ook het verhaal over Sinterklaas/ Vake en Rik.

Uitgeverij 'de Vier Windstreken' neemt ons, door de winkel van de gebroeders Claus, mee de bijzondere decembertijd in. Het is de tijd van geven om en geven aan een ander.

In de geheime werkplaats van oom Hans, oom Louis en oom Levi wordt het speelgoed voor hun winkel gemaakt.

'Elk stuk speelgoed had die speciale fonkeling waardoor het precies het juiste kind vond.'

Hun neefje Nicky ontdekt dat er kinderen bestaan die wel door de winkelruit gluren naar het mooie speelgoed maar wegrennen als hij ze naar binnen wil vragen. Als hij erachter komt dat ze in een 'donkere' wereld leven, *'wil hij ze met een cadeau gelukkig maken, al was het maar voor één dag'*. En zo gaat Nicky op Kerstavond met de vol pakjes beladen Yule 3000, getrokken door rendieren, de lucht in. Het pakjes bezorgen, blijkt lastiger dan hij dacht. Maar gelukkig brengt Lotte (een van de kinderen uit de 'donkere' wereld) licht in de duisternis. De pakjes worden op tijd bezorgd. *Maar 'de meest bijzondere en magische cadeaus heeft Nicky bewaard voor de meest bijzondere en magische kinderen die hij kent'*.

Voor de volgende Kerstavond hebben Nicky en zijn ooms nóg grotere plannen. Ze willen niet alleen een stuk speelgoed geven aan ieder kind in de stad, maar in de hele wereld.

Wie kunnen de gebroeders Claus en Nicky daarbij helpen? Juist, helpers die snappen hoe magie in het echte leven werkt.

'De jonge kerstman' is geschreven en geïllustreerd door David Litchfield. Op de sfeervolle, paginagrote prenten is veel te zien. Ze brengen u en uw kinderen vooral in de stemming om 'om te zien' naar de ander.

Ik wens u een magische winter binnen met een lekker (voor)leesboek. Of ga naar buiten om in uw steeds veranderende omgeving iets nieuws te ontdekken. Maar neem vooral de tijd om voor een ander 'licht te brengen in de duisternis'.